

SOYKIRIM SUÇUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ULUSLARARASI HUKUKTA “ÇİFTE STANDARTLAR” SORUNU

*Evaluation of the Crime of Genocide and “Double Standards” Issue
in the International Law*

Tahire ALLAHYAROVA *

“Genel olarak Azerbaycan halkına yönlendirilen Hocalı Soykırımı, akıl almaz gaddarlığı ve insanlık dışı ceza yöntemleri ile insanlık tarihinde bir vahşet eylemidir. Bu soykırım, aynı zamanda, tüm insanlığa karşı yapılmış tarihi bir cinayettir”

Haydar Aliyev¹

ABSTRACT

Although the number of victims of the genocide are in millions today, there are only a few cases have been reported that aims to be punished for this crime in international practice. Lost people lives and the lack of consensus granting political and legal value to this issue that compared to time period does not promise anything good for humanity. In order to provide value to the genocide by international association, it is completely essential not only for Azerbaijan, but also for world in general to emphasize that its planned policy, there are “double standards” approach through to this issue and it should be evaluated only by International Union.

Key words: Karabakh, Khojali, Azerbaijan, Genocide, “Double standards”

Giriş

Soykırım kurbanlarının sayısı milyonlarca olsa da, bugün bu suçun cezalandırılmasını amaçlayan uluslararası uygulamada sadece bir-iki olgu mevcuttur. Yitirilmiş insan yaşamları, zamanla kıyaslandığında ona siyasi ve hukuki değer verilmesinde mutabakatın olmaması, insanlık için iyi olan hiçbir şey vaatetmiyor. Soykırımı uluslararası birliğin değer vermesi için öncelikle onun planlanmış politika olduğunun vurgulanması, ona “çifte standartlar” prizmasından yaklaşımın yerilmesi ve bu yönde bir tek

* Dr. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı yanında Stratejik Araştırmalar Merkezi, tahira.allahyarova@sam.gov.az

¹ H. Aliyev XX. Asrın faciası – Hocalı soykırımı “Hocalı faciasının katliamı Azerbaycan halkının kalbında daima yaşayacak”. *Azerbaycan cumhuriyetinin cumhurbaşkanı H. Aliyev’in Hocalı Soykırımının 3. Yıl dönümü ile ilgili halka başvurusu* // Azerbaycan – 26 Şubat 1995

uluslararası cepheden bakılması sadece Azerbaycan için değil, genel olarak dünya için en gerekli meselelerdendir.

Demek soykırım kronolojik zaman açısından ilk önce verilen bir siyasi karardır. Soykırım, insanlığa karşı suç işlenmesine karar verilmesidir. Bunu defalarca tekrar etme zorunluluğu vardır. Soykırım, onun uygulanmasını sağlayan somut devletin ve koruyucularının politikasıdır. Bu yüzden de insanlığa karşı yapılan bu kasıt politikasını önlemek için öncelikle siyasi kararlar, dünya devletlerinin soykırımı siyasi değer vermesi en önemli mesele olarak gündemde yer almaktadır. Aksi takdirde insanlık yüzyıllar boyunca olduğu gibi her defasında soykırım gerçekleştikten sonra suçluları cezalandırmak, kurbanlarını savunmak, müthiş ve korkunç maddi-manevi, psikolojik-hukuki sonuçları ortadan kaldırmak için çok zaman sarf edecektir.

Gerçek soykırım suçları ve “sözde soykırım mitleri” - uluslararası jeopolitik özellikleri

20 yıl önce, 25 Şubat'ta dört aydan fazla kuşatma yaşayan Hocalı halkı, dört ay yaşadığı kuşatma günlerinin biteceği günün bekliyordu. Fakat bu sabah onlar için hiç bir zaman gelmedi. Çünkü 25 şubatı 26 şubata bağlayan gece, Hocalı halkına yapılacak olan acımasız katliamın gerçekleştirilmesine artık siyasi karar verilmişti. 1992 yılı 26 Şubat eski Hocalı şehri, benzeri görülmemiş gaddarlıkla yeryüzünden silindi. Bu korkunç katliam günü, her bir Azeri'nin her zaman yürek sancısı ile anacağı bir güne dönüştü. Hocalı faciası, iki yüz yılı aşkın sürede savaş yanlısı Ermeni milliyetçileri tarafından halkımıza karşı yapılan etnik temizlik ve soykırım politikasının kanlı sayfasıdır. Tarihte insanın insana karşı vahşet sergilemesi halleri defalarca not edildi. Azerbaycan'a karşı Ermenistan gaspçıları ve saldırganları tarafından yapılan soykırım bunların en dehşetlilerinden biridir².

Bu açıdan soykırımın siyasi yönleri denildiğinde biz aşağıdaki sorunların geniş analizinin ve tartışılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz:

1) Soykırım politikasını gerçekleştiren devletin somut etkinliğini açıklanamaz şekilde kötülemek yerine, onu desteklemek gibi pozisyonların nedeni nedir?

2) Soykırım olayına çifte standartlarla yaklaşımın mevcut sonuçları nedir ve uluslararası perspektifleri nasıl olabilir?

² *Hocalı soykırımının yirminci yıl dönümü hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının kararı*–Azerbaycan Cumhuriyeti cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Bakü, 17 ocak 2012

3) Hocalı soykırımına adil siyasi değer verilmesi, Ermenistan'ın dünyaya kabul ettirmeye çalıştığı “uydurma soykırım” mitinin ifşa edilmesi açısından ne gibi bir önemi olabilir?

4) İnsanların soykırım gerçekliklerini tebliğ etmek için çabalarını bir arada nasıl seferber edebilirsiniz?

5) “Sözde soykırım mifleri” ve işlenen gerçek suçların değerlendirilmesinin “jeopolitik mücadele aracına” dönüşmesinin önlenmesi mümkün mü?

6) Araştırmacılara göre, siyasetin bütün alanlarında olduğu gibi, soykırım siyaseti de transformasyona uğruyor. Somut Devlet'in, soykırım politikasını her şekilde örtbas etme, uluslararası kamuoyunu yanlış yöne yöneltme ve uluslararası politikanın buna çifte standartlarla ortam hazırlama girişimleri oluyor. Bütün bunlar ise acınacak şu mantıksal sonuca ulaşmaya mecbur ediyor: Soykırımın siyasi değer almaması, onun latent gizli -gizli şekilde devam etmesi demektir.

Soykırımın sonuçlarının hukuki cezalandırılması ile birlikte, onun siyasi değerlendirilmesinin önlenmesine yardımcı olabilir.

Bugün Hocalı canileri Ermenistan'da önemli devlet makamlarında yer almaktadırlar. S. Sarkisyan şu anda işgalci ülkenin cumhurbaşkanıdır. Hocalı soykırımı sırasında binbaşı rütbesinde olan S. Ohanyan askeri apoletler taşımaktadır. Cinayetin diğer katılımcıları da oyuncak kurumda ve Ermenistan'da çeşitli görevlerde bulunuyorlar. Hocalı soykırımını ve operasyonlara katılımını kanıtlayan S. Sarkisyan, İngiltere'de temsil ettiği kurumun başkanı Robertson'a kendisinin “silah arkadaşı” gibi hitap ettiği zaman, biz riyakarlık ve suçun son haddi ile karşılaştık. Fakat buna itirazları görmüyoruz. Bu dayanılmaz bir durumdur.

Ermenistan'ın eski Cumhurbaşkanı R. Köçaryan, saygın Avrupa Konseyi kürsüsünden dünya kamuoyuna hitaben, Dağlık Karabağ'da özellikle Hocalı'da gerçekleştirilen askeri operasyonlara katılımından gurur duyduğunu belirtiyor. Askeri suça ortak olan R. Köçaryan aslında bununla soykırım tutanağına bizzat destek verdiğini doğrulamıştır. Bu olgular, Hocalı'da yaşanan kanlı olayların Ermenistan yönetimi tarafından önceden planlandığını ve gerçekleştirildiğini gösterdiği için onları getiriyoruz. Bu yıllar içinde Azerbaycan sadece savaş, topraklarımızın işgal edilmesi, mültecilerimizin ağır durumda olması gibi zorluklarla mücadele etmiştir. Belki bundan daha ağır olanı, Hocalı celladlarının, işgalci ülkenin siyasi yönetiminde yüksek görevlerle kendilerini savunması, dünyanın buna aşikar bir değer vermemesidir.

Hocalı hadiselerine karşı dünya ülkelerinden hiçbir adil siyasi tutum olmamıştır demek doğru olmaz. Kardeş Türkiye'nin bu yöndeki faaliyetleri diğerlerine örnek olabilecek şekilde farklılık arzeder. Türkiye'de Ermeni canilerinin uluslararası mahkemede cezalandırılması yönünde adımlar atıldı.

Hocalı soykırımındaki suçlarına göre S. Sarkisyan ve R. Köçaryanın Lahey Uluslararası Mahkemesi'ne verilmesi girişimi kaldırıldı. Beyaz Saray ve ABD Kongresi başta olmak üzere Avrupa ve Amerika yetkilileri, bu soykırımı insanlığa karşı yapılmış suç olarak değerlendirdiler.

İtalya parlamentosu, Dağlık Karabağ sorunu ile ilgili Azerbaycan'ın tutumunu destekleyen karar çıkardı. İtalya'nın, Avrupa ülkeleri arasında Almanya'dan sonra Dağlık Karabağ sorunu ile ilgili karar çıkaran ikinci ülke olduğunu hatırlatalım. İslam Konferansı Örgütü, Meksika ve Pakistan'ın Hocalı soykırımı ile ilgili kabul ettiği özel kararda, Hocalı faciasına "Ermeni silahlı kuvvetleri tarafından sivillerin toplu katliamı" ve "insanlığa karşı suç" gibi değerlendirmelere yer verilmiştir.

Hocalı katliamı Azerbaycan halkının paradoksal içerikli bir çok sonuçla yüzleşmesini koşullandırmıştır. Uluslararası ilişkilerde çifte standartların sembolü haline gelmiştir. Hocalı faciası gibi gerçek soykırım tutanağına göz yuman münferit devletlerin parlamentoları, lobiciliğin iğrenç etkisi altında kalarak sözde "Ermeni soykırımı" efsanesini tartışma konusuna dönüştürmesi ve asılsız normları kabul etmesi uluslararası hukukun iflasını ve çöküşünü hissettirmektedir.

Aynı zamanda 20 yıl boyunca Azerbaycan'ın ulaştığı en önemli tarihi sonuçlardan biri de mevcut imkanların hepsinden faydalanarak toprak bütünlüğünü sağlamaktır. Azerbaycan bu güce sahiptir. Azerbaycan, hakkını aramak için mücadele ediyor. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in: "Dağlık Karabağ halkımızın ulusal sorunudur." sözü her birimizin çalışmalarının temel prensibini oluşturmaktadır.

Hocalı soykırımına dünya birliği siyasi ve hukuki değerini vermemiştir.

Ruanda'da ve Bosna'da yaşanan olaylara verilen siyasi-hukuki değer Hocalı katliamı için verilmedi. Aksine, soykırımı oluşturan Robert Koçaryan Ermenistan'da önce başbakan oldu, sonra Cumhurbaşkanı seçildi. Dış ülkelerde kabul edildi. BM kürsüsünde demokrasiden, insan haklarından bahsetti. Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi'nin yaptıklarını kahraman gibi gururla anlattı. Bu dönemde Karabağ'daki Ermeni ordusunun başında bulunan ve bu katliama başkanlık eden Serj Sarkisyan da önce başbakan

oldu. Şimdi Ermenistan'ın cumhurbaşkanı'dır. "Kara bağ" adlı meşhur kitabın yazarı, İngiliz gazeteci Thomas de Vaalla sohbetinde Hocalı'da sivil halka karşı işlenen soykırım suçunu nasıl "samimi ve gaddarcasına" (T. de Vaalla) itiraf ediyor: "Biz böyle şeyler hakkında yüksekten konuşmuyoruz ... Bu mesele çok şişirildi ... Ama şunu da söyleyeyim ki, Hocalı faciasına kadar Azeriler bizimle şaka yapılacağını zannediyorlardı, onlar Ermenilerin sivil halka el kaldırmayacağını düşünüyorlardı. Biz onların bu düşüncesini alt üst ettik".

Hocalı soykırımı meydana geldiği dönemde Ermenistan BM Soykırım Sözleşmesi'ne üye değildi. Fakat soykırımın reddedilmesi prensibi beşeri bir değerdir. O uluslararası hukukun en yüksek prensiplerinden olup jus cogens (yani tüm devletler için zorunlu olan) kalitesine sahiptir. Uluslararası Adalet Divanı'na göre, bu, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni oluşturan Roma statüsünün 6. maddesinde de yer almıştır. Böylece, Ermenistan hem planlanmış şekilde soykırım suçunu işlediği, hem de onu önlemede hiçbir istek gösteriminde bulunmama sorumluluğu taşımaktadır.

Hocalı katliamına, soykırım ifadesi kayıtsız şartsız ait edilebilir. Öyle ki, bu katliam, birincisi Ermenistan devletinin önceden planlanmış politikası sonucunda gerçekleşmiştir. İkincisi oradaki insanlar Azerbaycan Türkü oldukları için öldürülmüştür. Bu son nokta, katliamın gerçekleşmesinde ayrımcılığın olmasını ortaya çıkarır ve uluslararası hukukta yasaklanmış aparteid, ırkçılık, yabancı düşmanlığı vb. gibi suçlara karşılık gelmektedir. Aynı suçları yasaklayan uluslararası belgeler Ermenistan Cumhuriyeti'nin sorumluluk almasını gerektiriyor. Buna ek olarak, işgal altındaki topraklarda tarihi kültürel varlıkların da imha edilmesini ve teröre maruz kalmasını dikkate alarak Azerbaycan, Ermenistan'a karşı hem maddi, hem de manevi soykırım iddiaları ileri sürmelidir. Soykırım suçunu işlemiş kişilerin uluslararası sorumluluğu, modern dünyada soykırım uluslararası suç olarak tanınıp yasaklanmıştır. Eğer soykırım suçu işlenmişse, onun sorumluluğu hem devlete, hem de bu suçun işlenmesine doğrudan katılan kişilere aittir. Onun için uluslararası hukuk, her devletin kendi iç hukukuna soykırımda suçlu olduğu bilinen kişilerin sorumluluğunu belirleyen hükümler dahil etmelidir. Bu vesile ile soykırım suçunu işleyen kişilerin sorumluluktan kaçınması engellenmelidir.

Nürnberg askeri mahkemesinin meşhur cümlesinde de belirtildiği gibi: "Bir suç, belirsiz organlar değil, belli kişiler işlerler". Bu tür yaklaşım Uluslararası Adalet Divanı tarafından da kabul edilmiştir ve o, uluslararası hukukta çifte sorumluluğun, yani aynı zamanda devletin ve şahsın sorumluluğunun olasılığını kabul eder. Böylece, Hocalı'daki soykırım suçu

için sadece Ermenistan Cumhuriyeti değil, aynı zamanda soykırım suçuna aktif olarak katılan Ermeni savaşçıları da sorumluluk taşırlar. Azerbaycan'ın diaspora ve diğer örgütleri, dünya devletlerinden Hocalı soykırımına katılmış ve suç işlemiş kişilerin topraklarına seyahat ettiklerinde sorumluluk altına alınmalıdırlar. Bu uygulama birkaç Avrupa ülkesinde başlamıştır. Örneğin; Belçika'da, İsviçre'de, Kanada'da ve Ruanda'da soykırımla suçlanan kişilere karşı dava açılmış ve onlar mahkeme önünde hesap vermişlerdir.

Aynı zamanda 20 yıl boyunca Azerbaycan'ın ulaştığı en önemli tarihi sonuçlardan biri mevcut imkanların hepsini kullanarak toprak bütünlüğünü sağlamaktır. Azerbaycan bu güce sahiptir. Halkımız büyük Başkomutan Sayın İlham Aliyev'in emirlerine hazırdır. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in belirttiği gibi: "Hiçbir zaman Dağlık Karabağ bağımsız olmayacak. Bunu biz de söylüyoruz, uluslararası toplum da söylüyor. Bizim rızamız olmadan Dağlık Karabağ hiçbir zaman bağımsız olamaz. Bizler buna asla izin vermeyeceğiz."

Kaynakça

1. H.Aliyev: XX yüzyılın faciası - Hocalı Katliamı "Hocalı faciasının katliamı Azerbaycan halkının kalbinde hep yaşayacak". *Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı H. Aliyev'in Hocalı Soykırımı'nın 3. yıldönümü ile ilgili halka seslenişi* /Azerbaycan -26 Şubat 1995
2. *Hocalı Soykırımı (Geosidi) Günü Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisinin Kararı*, Bakü 24 Şubat 1994
3. *Hocalı Soykırımının Yirminci Yıldönümü Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının Kararnamesi*, İlham Aliyev Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, Bakü, 17 Ocak 2012
4. *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, General Assembly resolution 260 A (III), 9 December 1948. For text, see United Nations Centre for Human Rights, *Human Rights: A Compilation of International Instruments, ST/HR/1/Rev.5, vol. 1* (Second Part), New York and Geneva, United Nations 1994, pp. 673-677 İN: KARABAKH: VISION, *Azerbaijani Community of the Nagorno-Karabakh region of the Republic of Turkey*, 2011
5. General Assembly resolution 60/285 of 7 September 2006, entitled "The situation in the occupied territories of Azerbaijan"; *United Nations documents A/59/568 and A/59/720-S/2005/132*
6. EA. E.Süleymanov, *Hocalı Soykırımı - 1992 [belgelerde, olgularda ve dış basında]*, (Red. F.Nağıyeva), Bakü 2006
7. Yakublu, N., *Hocalı Katliamı*, (Red. F.Nağıyeva), - Bakü 1992